

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

Випуск 91

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 886
від 02.07.2020 р. (додаток 7) (педагогічні науки, соціальна робота)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія KB № 23508-13348 ПР від 03.08.2018 р.

Науковий журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)

Офіційний сайт видання: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Схвалено рішенням Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 09 березня 2023 року)

Редакційна колегія:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (голова Редакційної ради);
Торбін Г. М. – доктор фізико-математичних наук, професор (заступник голови Редакційної ради); Вернидуб Р. М. –
доктор філософських наук, професор; Ветров І. Г. – кандидат історичних наук, професор; Дробот І. І. – доктор
історичних наук, професор; Євтух В. Б. – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
Корець М. С. – доктор педагогічних наук, професор; Мацько Л. І. – доктор філологічних наук, професор, академік
НАПН України; Синьов В. М. – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України; Шут М. І. – доктор
фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

Головний редактор серії:

Слабо В. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти дорослих, Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

Редакційна колегія серії:

Биковська О. В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри позашкільної освіти, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; Борисов В. В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики навчання, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія;
Гевко І. В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчально-методичної роботи, Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; Захаріна Є. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання, Класичний приватний університет;
Дем'яненко Н. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; Кононенко А. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-організаційного відділу, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; Макаренко Л. Л. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем і технологій, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; Олефіренко Т. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; Савенкова Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Наукової бібліотеки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; Смирнова І. М. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-педагогічної роботи, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»; Фаст О. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради; Хижна О. П. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, секція «Мистецтво» Мукачівського державного університету; Занда Е. Рубене – доктор педагогічних наук, професор, Латвійський університет (Латвія); Андрушкевич Фабіан – доктор педагогічних наук, професор, Опольський університет (Польща); Конрад Яновський – PhD, ректор, Економіко-гуманітарний університет у Варшаві, (Польща); Мудрецька Ірена – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти, Опольський університет (Польща).

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
Н 34 М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць /
М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. – Випуск 91. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 282 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2311-5491

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 5

Pedagogical sciences:
reality and perspectives

Issue 91

UDC 37.013(006)
H 34

PROFESSIONAL EDITION

By Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No 886
dated 02.07.2020 (annex 7) (*pedagogical sciences, social work*)

The State Committee for Television and Radio-Broadcasting of Ukraine
Certificate of state registration of print media Series KB 23508-13348IIP dated 03.08.2018

The journal is included in the international scientometric database
Index Copernicus International (the Republic of Poland)

Official web-site: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Approved by the Decision of Academic Council of Dragomanov Ukrainian State University
(Minutes No 3 March 9, 2023)

Editorial board:

Andrushchenko V. P. – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine (Head of the Editorial Council); *Torbin H. M.* – Physical and Mathematical Sciences, Professor (Deputy Head of the Editorial Council); *Vernydub R. M.* – Doctor of Philosophical Sciences, Professor; *Vietrov I. H.* – Candidate of Historical Sciences, Professor; *Drobot I. I.* – Doctor of Historical Sciences, Professor; *Yevtukh V. B.* – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine; *Korets M. S.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor; *Matsko L. I.* – Doctor of Philological Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine; *Synov V. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine; *Shut M. I.* – Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine.

Chief editor of the series:

Slabko V. M. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Adult Education, Dragomanov Ukrainian State University.

Editorial board of the series:

Bykovska O. V. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Extracurricular Education, Dragomanov Ukrainian State University; *Borysov V. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Pedagogy and Teaching Methods, Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy» of Zaporizhzhia Regional Council; *Hevko I. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice Rector for Teaching and Guiding, Volodymyr Hnatiuk Ternopil State Pedagogical University; *Zakharina E. A.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theoretical Foundations of Physical and Adaptive Education, Classical Private University; *Demianenko N. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University; *Kononenko A. G.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Scientific and Organizational Department, Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; *Makarenko L. L.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Information Systems and Technologies, Dragomanov Ukrainian State University; *Olefrenko T. O.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University; *Savenkova L. V.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Director of the Scientific Library, Dragomanov Ukrainian State University; *Smirnova I. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work, Danube Institute of the National University “Odesa Maritime Academy”; *Fast O. L.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Research and Teaching and International Cooperation, Lutsk Pedagogical College of Volyn Regional Council; *Khyzhna O. P.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Preschool and Special Education, Section “Art”, Mukachiv State University; *Zanda E. Rubene* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, University of Latvia (Latvia); *Andrushkevych Fabian* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Opole University (Poland); *Konrad Janowski* – PhD, Rector, University of Economics and Humanities in Warsaw, (Poland); *Irena Mudretska* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Special Education, Opole University (Poland).

NAUKOVYI CHASOPYS NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY. *Series 5.*

H 34 *Pedagogical sciences: realias and perspectives.* Collection of research articles / the Ministry of Education and Science of Ukraine, Dragomanov Ukrainian State University. – Issue 91. – Kyiv : Publishing House «Helvetica», 2023. – 282 p.

UDC 37.013(006)

The articles deal with the results of theoretical studies and experimental work on pedagogical science; the disclosure of pedagogical, psychological and social aspects that cause actualization of the problem and help it to be solved at the present stage of education development of education.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

ISSN 2311-5491

© Authors of articles, 2023

© Editorial Board and Editorial Council, 2023

ЗМІСТ

Авраменко Б. В. КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	5
Апрелєва І. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У СИСТЕМІ ВІДНОСИН «ПЕДАГОГ» – «ДИТИНА».....	9
Бабаєв Ю. Г. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЛЬОВИХ УМОВАХ.....	13
Baldyniuk O., Klymenko Yu. BULLYING AS A SOCIAL PHENOMENON OF MODERN UKRAINE.....	17
Белова О. Б. ЩОДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОГО РІВНЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЛОГОПАТОЛОГІЄЮ.....	22
Білецька Л. С., Стасів Н. І. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТАПНОГО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАГАЛЬНИХ УМІНЬ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СЮЖЕТНИХ ЗАДАЧ	28
Бровко К. А., Дурдас А. П., Сопова Д. А. ЕТИЧНІ ДОМІНАНТИ АНГЛІЙСЬКИХ МЕРЕЖЕВИХ СЛЕНГОВИХ НЕОЛОГІЗМІВ В РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	33
Булгару Н. Б., Радіус О. А. ВИКОРИСТАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ РОЛЬОВИХ ІГОР ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	38
Ваколя З. М., Попадич Б. Т. ВИБІР ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	42
Васильєв Г. А. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СПОРТИВНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	48
Gorozhankina O. THE ROLE OF SPECIAL COURSES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF A MODERN UNIVERSITY.....	53
Гребеник Т. В. АНАЛІЗ СУТНОСТІ ФЕНОМЕНУ МЕДІАКУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	57
Григоренко Г. В., Григоренко Д. П., Тесленко А. О. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ В ОСВІТНЬО-ОЗДОРОВЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ.....	63
Hubina O. EMPOWERING LEARNING PROCESS IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS BY MEANS OF E-LEARNING TECHNOLOGIES.....	67
Гусак Л. Є., Смалко Л. Є. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	72
Демянчук М. Р. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ САМОСТІЙНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ АКАДЕМІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	76
Dido N., Kravets O., Mynda O. TEACHING ENGLISH NEOLOGISMS FOR THE STUDENTS LEARNING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES.....	80
Дороніна Т. О., Кульбач Л. М. НЕФОРМАЛЬНА ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА: ЇЇ РОЛЬ ТА МІСЦЕ В ПРОЦЕСІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	85

Дурманенко Є. А., Кліш І. С. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛІЗОВАНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	91
Дурманенко О. Л. ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	96
Звєкова С. М. НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ ВИМОГ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	101
Іванашко О. Є., Козак А. В., Книш Т. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ.....	106
Іщенко О. В. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ МАЙБУТНІХ ТЕХНОЛОГІВ.....	112
Книш Т. В., Радавська О. М., Панченко В. В. КОУЧИНГ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	118
Козуля В. М., Скиба Ю. А. ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДУ ДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПОЛІТИКИ ІНКЛЮЗІЇ У КОМЮНІКЕ КОНФЕРЕНЦІЙ МІНІСТРІВ КРАЇН-УЧАСНИЦЬ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	123
Койчева Т. І., Ван Сяоган АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ.....	127
Кузьміна М. О. РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «231 – СОЦІАЛЬНА РОБОТА».....	131
Курєнкова А. В. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «СКРАЙБІНГ» У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	137
Кушнір Л. О., Кібенко Л. М., Горячок І. В. ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	141
Кушнірук С. А., Бондарчук І. М. ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАСІБ НАКОПИЧЕННЯ ТА ВТІЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ.....	145
Левківська К. В., Давидович М. С., Вергун Т. М., Лихошвед Н. В. АКСІОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ.....	151
Ляпунова В. А., Негрій О. І. РОЛЬ РОДИНИ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ.....	155
Мазур С. О. МОРАЛЬНА АВТОНОМІЯ ПІДЛІТКІВ У СОЦІАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ.....	160
Марчук І. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ОСВІТНИХ НАРАТИВІВ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА НОВАЦІЇ.....	166
Мельник А. І. ПРОЄКТУВАННЯ КУРСУ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	169
Месарош Л. В. МАТЕМАТИЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	174
Мичка-Левченко Ю. З. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО МЕДІАКОМПЛЕКСУ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	178

Опанасенко Н. І., Черненко Г. М. ПРИНЦИП КУЛЬТУРОВІДПОВІДНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	182
Paladych O. PREREQUISITES FOR THE VOLUNTEER MOVEMENT FORMATION IN THE FIELD OF SPECIAL EDUCATION IN UKRAINE (XIX – EARLY XX CENTURY).....	186
Паласевич І. Л., Федорович А. В. ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА.....	191
Паржницький В. В., Савенко О. О. СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ДО РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ.....	196
Romanchuk N. FORMATION OF PROFESSIONAL AND VALUE ORIENTATIONS OF PROSPECTIVE ENGINEER'S PREPARATION PROCESS.....	202
Рудик Т. О. РОЛЬ МАТЕМАТИКИ У ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	207
Сердюк Г. А. РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	211
Ситнік Т. І. РОЛЬ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЇ ТА РОБОТИ В МАЛИХ ТВОРЧИХ ГРУПАХ ЯК ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕМИ «РОЗВИТОК ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ»).....	217
Смирнова І. М., Корняк В. С., Мацько В. В. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА: ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ ЧИ НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ.....	222
Стечкевич О. О. КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	226
Khromchenko O. PECULIARITIES OF TEACHING NEW GENERATIONS OF DIGITAL NATIVES IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSES.....	231
Чиченьова О. М., Новікова І. В., Лукачина А. В. ВПЛИВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА АКАДЕМІЧНУ УСПІШНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТА ФОРМУВАННЯ НОВОГО СВІТОГЛЯДУ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В КРАЇНІ.....	235
Chornous V. FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE PHARMACISTS AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES.....	239
Чупахіна С. В., Кирста Н. Р., Кіндрачук Н. М. РОЗВИТОК СЛУХОМОВЛЕННЄВОЇ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	243
Чурсанова М. В., Гарєєва Ф. М., Матвєєва Т. В., Дрозденко О. В. ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «НАПРУЖЕНІСТЬ ЕЛЕКТРИЧНОГО ПОЛЯ».....	248
Шмирко В. І., Коробко О. В., Парада О. В., Троян Ю. І. АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ НЕСТАНДАРТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	254
Якимчук С. Н. ВИКОРИСТАННЯ ВИРАЗОВИХ ЗАСОБІВ КОМПОЗИТОРА БОРИСА ЛЯТОШИНСЬКОГО В РОЗКРИТТІ ОБРАЗНО-ІНТОНАЦІЙНОЇ СФЕРИ ХОРОВИХ ТВОРІВ (НА ПРИКЛАДІ КАНТАТИ «ЗАПОВІТ»).....	258
НАШІ АВТОРИ.....	262

CONTENTS

Avramenko B. Cognitive aspect of phonetic competence of students of language specialties.....	5
Aprieliava I. Implementation of pedagogical ideas of partnership in the relationship system “educator” – “child”	9
Babaiev Yu. Peculiarities of formation of psychophysical readiness of cadets for future professional combat activity in field conditions.....	13
Baldyniuk O., Klymenko Yu. Bullying as a social phenomenon of modern Ukraine.....	17
Bielova O. Outline of the problem of the development of the lexical level of speech in children of older preschool age with logopathology.....	22
Biletska L., Stasiv N. Methodological features of the step by step formation of primary school pupils general skills of solution of plot problems.....	28
Brovk K., Durdas A., Sopova D. Ethical dominants of English network slang neologisms in the development creativity of future social pedagogues during the foreign language classes.....	33
Bulharu N., Radius O. Use of professionally oriented role games during English language studying.....	38
Vakolia Z., Popadych B. Selection of teaching technologies for development of soft skills in higher education students during martial law.....	42
Vasiliev G. Model of the formation of the vocational qualities of adolescents in out-of-school sports institutions.....	48
Gorozhankina O. The role of special courses in the educational process of a modern university.....	53
Hrebenyk T. Analysis of the essence of personality media culture phenomenon in scientific discourse.....	57
Hryhorenko H., Hryhorenko D., Teslenko A. The formation of a culture of health for students in the educational and health environment of a secondary educational institution.....	63
Hubina O. Empowering learning process in Ukrainian higher educational establishments by means of e-learning technologies.....	67
Gusak L., Smalko L. Formation of communicative competence of future teachers.....	72
Demianchuk M. Ensuring the educational independence of higher education acquisitions in medical academies in the conditions of digitalization of the educational process.....	76
Dido N., Kravets O., Mynda O. Teaching English neologisms for the students learning English for specific purposes.....	80
Doronina T., Kulbach L. Informal civic education: its role and place in the democratization process of society.....	85
Durmanenko E., Klish I. Study of the level of socialization of education acquisitioners with special educational needs.....	91
Durmanenko O. Formation of evaluation and analytical competence in future teachers of pre-school education institutions.....	96
Zviekova S. Educational and research activities through the prism of requirements for the professional training of future bachelors of special education.....	101
Ivanashko O., Kozak A., Knysh T. Effectiveness and efficiency of the educational process in higher education in the conditions of crisis phenomena.....	106
Ishchenko O. Features of technological process automation training methods for future technologists.....	112
Knysh T., Radavska O., Panchenko V. Coaching as a pedagogical technology of foreign language teaching in institutions of higher education.....	118
Kozulya V., Skyba Yu. The evolution of the approach to the implementation of the policy of inclusion in the Communiqué of the conferences of ministers of the countries participating in the Bologna Process.....	123
Koycheva T., Wang Xiaogang. Analytical competence as a phenomenon of modern scientific and pedagogical discourse.....	127

Kuzmina M. Development of organizational conditions for the formation of professional competences of the future graduate of a higher education institution on the example of the specialty “231 – Social work”.....	131
Kurienkova A. The application of innovative technology “Scribing” in work with children with speech disorders.....	137
Kushnir L., Kibenko L., Horiachok I. Activity-based approach in the organization of blended learning for students.....	143
Kushniruk S., Bondarchuk I. Educational and professional environment as an integrated means of accumulation and implementation of the innovative potential of teachers and students of the university's vocational college.....	145
Levkivska K., Davydovych M., Verhun T., Lykhoshved N. Axiological component of foreign language training of modern specialists.....	151
Liapunova V., Nehrii O. The role of the family in the education of tolerance of young children.....	155
Mazur S. Moral autonomy of adolescents in the social context.....	160
Marchuk I. Implementation of state educational narratives on the territory of Ukraine: key aspects and innovations.....	166
Melnyk A. Implementation of a blended learning course for future English language teachers.....	169
Mesarosh L. Mathematical competencies of science students.....	174
Opanasenko N., Chernenko H. The principle of cultural relevance in the training of future specialists of primary education institutions.....	182
Paladych O. Prerequisites for the volunteer movement formation in the field of special education in Ukraine (XIX – early XX century).....	186
Parzhnyskyi V., Savenko O. Global and Ukrainian experience in involving enterprises in the development of adult education.....	196
Romanchuk N. O. Formation of professional and value orientations of prospective engineer’s preparation process.....	202
Rudyk T. The role of mathematics in the humanitarization of education.....	207
Serdiuk H. Development of research competence of teachers of Ukrainian language and literature in the conditions of martial law.....	211
Sytnik T. The role of the press conference and work in small creative groups as interactive teaching methods (on the topic “Development of higher medical education in Ukraine”).....	217
Smyrnova I., Korniat V., Matsko V. Digital competence of the modern teacher: a challenge of today or lifelong learning.....	222
Stechkevych O. The concept of the teacher's digital competence formation in the conditions of informal education.....	226
Khromchenko O. Peculiarities of teaching new generations of digital natives in the english language classes.....	231
Chychenova O., Novikova I. Lukachyna A. The impact of physical education on the academic success of students and the formation of a new outlook on a healthy lifestyle to improve the demographic situation in the country.....	235
Hornous V. Foreign language communicative competence of the future pharmacists at foreign language classes.....	239
Chupakhina S., Kyrsta N., Kindrachuk N. Development of auditory memory in children with speech disorders.....	243
Chursanova M., Gareeva F., Matvieieva T., Drozdenko O. The use of interdisciplinary relations during the formation of the “Electric field vector” concept.....	248
Shmyrko V., Korobko A., Parada O., Trojan J. Aspects of the psychology of non-standard behavior of a teenagers on in the minds of an over-the-top situation.....	252
Jakychuk S. The use of expressive means of Borys Liatoshynskyi in revealing the images and intonation of choral works (using an example of the cantata “Testament”).....	258
OUR AUTHORS	262

НАШІ АВТОРИ

САВЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ	кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач сектору наукового та навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності професійної освіти відділу науково-методичного забезпечення професійної освіти, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» orcid.org/0000-0001-6079-025X <i>defoss@ukr.net</i>
МЕСАРОШ ЛІВІА ВАСИЛІВНА	кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математики та інформатики, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II orcid.org/0000-0002-5073-8260 <i>meszaros.livia@kmf.org.ua</i>
АВРАМЕНКО БОГДАНА ВОЛОДИМИРІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського orcid.org/0000-0002-8252-7062 <i>bogdanabo@ukr.net</i>
АПРЕЛЄВА ІРИНА ВІКТОРІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Харківська гуманітарно-педагогічна академія orcid.org/0000-0002-3012-7630 <i>Apreleva555@gmail.com</i>
БАБАЄВ ЮРІЙ ГАДЖИМІРЗАЙОВИЧ	викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» orcid.org/0000-0003-0749-5088 <i>RV_221a@meta.ua</i>
БАЛДИНЮК ОЛЕНА ДМИТРІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини orcid.org/0000-0003-4276-7819 <i>lenabaldyniuk@gmail.com</i>
БЄЛОВА ОЛЕНА БОРИСІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та спеціальних методик, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка orcid.org/0000-0001-6162-4106 <i>alena.bielova77@gmail.com</i>
БІЛЕЦЬКА ЛЮБОВ СТЕПАНІВНА	кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка orcid.org/0000-0002-2805-8867 <i>babjakls@ukr.net</i>
БОНДАРЧУК ІННА МИХАЙЛІВНА	студентка I курсу магістратури, Український державний університет імені Михайла Драгоманова orcid.org/0009-0005-1704-2631 <i>sakushniruk@ukr.net</i>
БРОВКО КАТЕРИНА АНДРІЙВНА	доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання, Київський університет імені Бориса Грінченка orcid.org/0000-0001-8572-9316 <i>k.brovko@kubg.edu.ua</i>
БУЛГАРУ НАТАЛІЯ БОРИСІВНА	старший викладач кафедри психології, педагогіки та лінгводидактики, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку orcid.org/0000-0002-2190-9016 <i>bugarunat@gmail.com</i>
ВАКОЛЯ ЗОРЯНА МИХАЙЛІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» orcid.org/0000-0002-1985-8053 <i>zoriana.vakolia@uzhnu.edu.ua</i>
ВАН СЯОГАН	аспірант кафедри педагогіки, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського orcid.org/0009-0001-1409-0057 <i>wang.xw@pdpu.edu.ua</i>

ВАСИЛЬСВ ГЕННАДІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ	аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини orcid.org/0000-0003-3172-3271 genavasilev1901@gmail.com
ВЕРГУН ТЕТЯНА МИХАЙЛІВНА	асистент кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки, Державний університет «Житомирська політехніка» orcid.org/0000-0002-8835-5572 kim_vtm@ztnu.edu.ua
ГАРСЄВА ФАЇНА МАКСИМІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної фізики та моделювання фізичних процесів, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0003-4714-3060 fainamax51@gmail.com
ГОРОЖАНКІНА ОКСАНА ЮРІЇВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музично- інструментальної підготовки, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» orcid.org/0000-0003-1777-2173 garmonia8oy@gmail.com
ГОРЯЧОК ІННА ВЛАДИСЛАВІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської філології, Хмельницький національний університет orcid.org/0000-0002-6065-1775 goria_@ukr.net
ГРЕБЕНИК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА	аспірантка кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін, Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка orcid.org/0000-0002-6102-8010 tetiana56235@gmail.com
ГРИГОРЕНКО ГРИГОРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методик викладання спортивно-педагогічних дисциплін, Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» orcid.org/0000-0002-9710-0790 grigorenco226@gmail.com
ГРИГОРЕНКО ДАРИНА ПЕТРІВНА	асистент кафедри методик викладання спортивно-педагогічних дисциплін, Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» orcid.org/0000-0002-1470-3351 grigorenco226@gmail.com
ГУБІНА ОКСАНА ЮРІЇВНА	кандидат педагогічних наук, лектор, Англійська школа університету Лідса orcid.org/0000-0002-3575-5898 gubinaoxana_@ukr.net
ГУСАК ЛЮДМИЛА ЄВГЕНІВНА	доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0001-7570-2574 lgusak04@ukr.net
ДАВИДОВИЧ МАРИНА СЕРГІЇВНА	асистент кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки, Державний університет «Житомирська політехніка» orcid.org/0000-0003-2306-6144 mariyurchuk@gmail.com
ДЕМ'ЯНЧУК МИХАЙЛО РОСТИСЛАВОВИЧ	доктор педагогічних наук, професор кафедри медико- профілактичних дисциплін та лабораторної діагностики, Комуніальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради orcid.org/0000-0001-8729-5144 dmr-rv@ukr.net
ДИДО НАТАЛІЯ ДАНИЛІВНА	старший викладач кафедри іноземних мов, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» orcid.org/0000-0001-5691-2517 nataliya.did@uzhnu.edu.ua

ДОРОНІНА ТЕТЯНА ОЛЕКСІЇВНА	доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Криворізький державний педагогічний університет orcid.org/0000-0002-3990-7959 t.o.doronina@gmail.com
ДРОЗДЕНКО ОЛЕКСАНДРА ВОЛОДИМИРІВНА	старший викладач кафедри загальної фізики та моделювання фізичних процесів, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0002-2141-411X a-drozdenko@ukr.net
ДУРДАС АЛЛА ПЕТРІВНА	доктор філософії, доцент кафедри сучасних європейських мов, Державний торговельно-економічний університет orcid.org/0000-0001-6456-6108 a.durdas@knute.edu.ua
ДУРМАНЕНКО ЄВГЕНІЯ АРИСТАРХІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради orcid.org/0000-0003-1993-5028 yedurmanenko@lpc.ukr.education
ДУРМАНЕНКО ОКСАНА ЛЕОНІДІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0001-9434-4442 ariewg60@gmail.com
ЗВЕСКОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА	аспірантка кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти, Ізмаїльський державний гуманітарний університет orcid.org/0009-0005-6120-2903 zvekovasveta@ukr.net
ІВНАШКО ОКСАНА ЄВГЕНІВНА	кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0002-9808-776X Ivanashko.Oksana@vnu.edu.ua
ІЩЕНКО ОЛЕКСАНДР ВІТАЛІЙОВИЧ	аспірант факультету технології та дизайну, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова orcid.org/0000-0003-4250-8331 21ipf.o.ishchenko@std.npu.edu.ua
КІБЕНКО ЛЮБОВ МИХАЙЛІВНА	старший викладач кафедри мовної підготовки, Харківський державний біотехнологічний університет orcid.org/0000-0001-9183-7823 kibenkolubov57@gmail.com
КИРСТА НАТАЛІЯ РОМАНІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника orcid.org/0000-0002-6777-4890 nataliia.kyrsta@pnu.edu.ua
КІНДРАЧУК НАДІЯ МИРОСЛАВІВНА	доктор історичних наук, доцент, професор кафедри професійної освіти та інноваційних технологій, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника orcid.org/0000-0001-7505-0668 nadia_kindrachuk@ukr.net
КЛИМЕНКО ЮЛІЯ АНАТОЛІЇВНА	доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини orcid.org/0000-0002-4718-0657 klymenkoudpu@gmail.com
КЛІШ ІРИНА СТЕПАНІВНА	кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичної культури, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради orcid.org/0000-0001-9761-8496 yedurmanenko@lpc.ukr.education
КНИШ ТЕТЯНА ВАЛЕНТИНІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0002-7577-2529 tatanaknis@gmail.com

КОЗАК АЛЛА ВОЛОДИМИРІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0003-4322-8358 Kozak.Alla@ynu.edu.ua
КОЗУЛЯ ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ	аспірант, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України orcid.org/0000-0002-1083-3829 vitalij_jjj@ukr.net
КОЙЧЕВА ТЕТЯНА ІВАНІВНА	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського orcid.org/0000-0002-5518-4260 tikoycheva@gmail.com
КОРНЯТ ВІРА СТЕПАНІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Львівський національний університет імені Івана Франка orcid.org/0000-0002-6455-8199 vira.kornyat@lnu.edu.ua
КОРОБКО ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ	старший викладач кафедри охорони праці та навколишнього середовища, Національний університет «Запорізька політехніка» orcid.org/0000-0001-9083-9958 samy.kor.17@gmail.com
КРАВЕЦЬ ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА	старший викладач кафедри іноземних мов, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» orcid.org/0000-0002-0949-1091 oksana.kravets@uzhnu.edu.ua
КУЗЬМІНА МАРІЯ ОЛЕГІВНА	аспірантка кафедри соціальної роботи та психології, Національний університет «Запорізька політехніка» orcid.org/0000-0003-2101-0630 mari.gorodko@gmail.com
КУЛЬБАЧ ЛАРИСА МИХАЙЛІВНА	старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради, аспірант кафедри педагогіки, Криворізький державний педагогічний університет orcid.org/0000-0002-9128-1922 kulbachlarisa@gmail.com
КУРЄНKOVA АННА ВОЛОДИМИРІВНА	доктор філософії (PhD) зі спеціальної освіти, старший викладач кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет orcid.org/0000-0001-9131-933X ann.kurenkova.91@gmail.com
КУШНІР ЛЕСЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри хіміко-фармацевтичних дисциплін, Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» orcid.org/0000-0003-0951-3024 lesjunjaborisjuk@gmail.com
КУШНІРУК СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА	доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова orcid.org/0000-0001-7833-8923 sakushniruk@ukr.net
ЛЕВКІВСЬКА КРИСТИНА ВАЛЕРІЇВНА	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки, Державний університету «Житомирська політехніка» orcid.org/0000-0001-6556-434X kristinalevk@gmail.com
ЛИХОШВЕД НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА	старший викладач кафедри педагогічних технологій та мовної підготовки, Державний університет «Житомирська політехніка» orcid.org/0000-0002-5773-2216 sunnylightnl@gmail.com
ЛУКАЧИНА АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ	старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0001-5360-1844 a.v.iukachyna@gmail.com

ЛЯПУНОВА ВАЛЕНТИНА АНАТОЛІЇВНА	доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького orcid.org/0000-0002-5658-8128 lapunova001@gmail.com
МАЗУР СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА	аспірантка кафедри педагогіки та педагогічної майстерності, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького orcid.org/0009-0001-9603-6387 ladushki.16@gmail.com
МАРЧУК ІННА ВОЛОДИМИРІВНА	аспірантка кафедри менеджменту освіти та права, Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» orcid.org/0000-0002-7529-693X i.v.marchuk.work@gmail.com
МАТВЄЄВА ТЕТЯНА ВАДИМІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної фізики та моделювання фізичних процесів, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0003-4079-4901 tatianamatveeva27@gmail.com
МАЦЬКО ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА	асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти, Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка» orcid.org/0000-0002-4585-8735 victoriamacko@ukr.net
МЕЛЬНИК АЛЛА ІВАНІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри германських і романських мов, Київський національний лінгвістичний університет orcid.org/0000-0002-9093-1225 alla-i@ukr.net
МИНДА ОТІЛІЯ ІВАНІВНА	старший викладач кафедри іноземних мов, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» orcid.org/0000-0002-1421-6924 otiliia.mynda@uzhnu.edu.ua
МИЧКА-ЛЕВЧЕНКО ЮЛІЯ ЗОЛТАНІВНА	аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка» orcid.org/0000-0002-3506-6021 yulia.michka@gmail.com
НЕГРІЙ ОЛЬГА ІВАНІВНА	аспірант кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького orcid.org/0000-0002-5423-0448 olganegriy19@gmail.com
НОВІКОВА ІРИНА ВАСИЛІВНА	старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0002-9032-1910 novikovairina2201@gmail.com
ОПАНАСЕНКО НАТАЛІЯ ІВАНІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти, Університет Григорія Сковороди в Переяславі orcid.org/0000-0002-3265-6421 nataliopanasenko@gmail.com
ПАЛАДИЧ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ	аспірант кафедри педагогіки, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка orcid.org/0000-0001-8203-5319 alexandpaladinsspu@gmail.com
ПАЛАСЕВИЧ ІРИНА ЛЬВІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка orcid.org/0000-0003-4469-0923 ipalasevich@gmail.com
ПАНЧЕНКО ВІКТОРІЯ ВАЛЕРІЇВНА	старший викладач кафедри природничо-математичних спеціальностей, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0009-0003-8365-8106 panviktoria@ukr.net

ПАРАДА ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА	старший викладач кафедри управління фізичною культурою та спортом, Національний університет «Запорізька політехніка» orcid.org/0000-0003-2242-0316 <i>poradaoksana@gmail.com</i>
ПАРЖНИЦЬКИЙ ВІКТОР ВАЛЕНТИНОВИЧ	кандидат педагогічних наук, начальник відділу науково-методичного забезпечення професійної освіти, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» orcid.org/0000-0003-0736-4694 <i>pvv5@meta.ua</i>
ПОПАДИЧ БОГДАН ТАРАСОВИЧ	аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» orcid.org/0000-0002-4978-5035 <i>bohdan.popadych@uzhnu.edu.ua</i>
РАДАВСЬКА ОКСАНА МСТИСЛАВІВНА	кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов природничо-математичних спеціальностей, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0002-9656-5246 <i>radavska80@gmail.com</i>
РАДІУС ОЛЕНА АНАТОЛІВНА	старший викладач кафедри психології, педагогіки та лінгводидактики, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку orcid.org/0000-0003-2686-6155 <i>radiuslena@ukr.net</i>
РОМАНЧУК НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	доцент кафедри фізики і математики, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова orcid.org/0000-0002-3225-6428 <i>nataliiaromanchuk11@gmail.com</i>
РУДИК ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА	кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математичної фізики та диференціальних рівнянь, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0003-1121-4963 <i>ru58@ukr.net</i>
СЕРДЮК ГАЛИНА АНАТОЛІВНА	аспірантка, Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, заступник директора з навчально-виховної роботи, Комунальний заклад «Чернігівський обласний науковий ліцей» Чернігівської обласної ради orcid.org/0000-0003-2660-5553 <i>serdyuk.galina@gmail.com</i>
СИТНИК ТЕТЯНА ІВАНІВНА	доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін, Черкаська медична академія orcid.org/0000-0002-0264-7196 <i>tatyanakiryan@ukr.net</i>
СКИБА ЮРІЙ АНДРІЙОВИЧ	доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з наукової роботи, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України orcid.org/0000-0003-2238-8272 <i>yuri_skiba@ukr.net</i>
СМАЛЬКО ЛЮДМИЛА ЄВГЕНІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей, Волинський національний університет імені Лесі Українки orcid.org/0000-0001-6624-2203 <i>lgusak04@ukr.net</i>
СМИРНОВА ІРИНА МИХАЙЛІВНА	доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-педагогічної роботи, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія» orcid.org/0000-0003-2085-5391 <i>phd.smyrnova@gmail.com</i>
СОПОВА ДАНА ОЛЕГІВНА	доктор філософії, викладач, Фаховий коледж «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка orcid.org/0000-0002-0814-6667 <i>d.sopova@kubg.edu.ua</i>
СТАСІВ НАТАЛІЯ ІВАНІВНА	кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка orcid.org/0000-0001-7919-5151 <i>natalia-stasiv@ukr.net</i>

СТЕЧКЕВИЧ ОЛЕГ ОРЕСТОВИЧ	кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка» orcid.org/0000-0002-2194-8787 olegykste@gmail.com
ТЕСЛЕНКО АРТЕМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ	магістрант факультету фізичного виховання, Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» orcid.org/0009-0007-4571-4786 grigorenco226@gmail.com
ТРОЯН ЮЛІЯ ІВАНІВНА	асистент кафедри охорони праці та навколишнього середовища, Національний університет «Запорізька політехніка» orcid.org/0000-0001-6658-4190 troyan.yuliyazp@gmail.com
ФЕДОРОВИЧ АННА ВАСИЛІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка orcid.org/0000-0001-6289-5039 f_anna_v@ukr.net
ХРОМЧЕНКО ОЛЕНА ВАСИЛІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри граматики англійської мови, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова orcid.org/0000-0001-7437-6041 okne4morh@gmail.com
ЧЕРНЕНКО ГАЛИНА МИКОЛАЇВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти, Університет Григорія Сковороди в Переяславі orcid.org/0000-0003-2080-3946 chernenko.galyna@gmail.com
ЧИЧЕНЬОВА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА	старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0003-1551-9799 ok.grek@gmail.com
ЧОРНОУС ВІРА ПЕТРІВНА	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін, Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради orcid.org/0000-0003-3756-1269 0672528939@ukr.net
ЧУПАХІНА СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА	доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника orcid.org/0000-0003-1274-0826 svitlana.chupakhina@pnu.edu.ua
ЧУРСАНОВА МАРИНА ВАЛЕРІЇВНА	кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри загальної фізики та моделювання фізичних процесів, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» orcid.org/0000-0001-6977-7473 afina55@ukr.net
ШМИРКО ВІРА ІВАНІВНА	кандидат технічних наук, доцент кафедри охорони праці і навколишнього середовища, Національний університет «Запорізька політехніка» orcid.org/0000-0003-1489-0166 Vera.ivanovna1968@gmail.com
ЯКИМЧУК СВІТЛАНА НИКОНОРІВНА	доцент кафедри хорового диригування, Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету orcid.org/0009-0001-7177-6936 jasvitlana@ukr.net

OUR AUTHORS

APRIELIEVA IRYNA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy orcid.org/0000-0002-3012-7630 <i>Apreleva555@gmail.com</i>
AVRAMENKO BOGDANA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Western and Oriental Languages and Methods of Their Teaching, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky orcid.org/0000-0002-8252-7062 <i>bogdanabo@ukr.net</i>
BABAIEV YURII	Lecture at the Department of Physical Education, Special Physical Training and Sport, Military Institute of Tank Troops of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0003-0749-5088 <i>RV_221a@meta.ua</i>
BALDYNIIUK OLENA	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University orcid.org/0000-0003-4276-7819 <i>lenabaldyniuk@gmail.com</i>
BIELOVA OLENA	PhD in of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Speech Therapy and Special Techniques, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohienko National University orcid.org/0000-0001-6162-4106 <i>alena.bielova77@gmail.com</i>
BILETSKA LYUBOV	Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor at the Department of Fundamental Disciplines of Primary Schools, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University orcid.org/0000-0002-2805-8867 <i>babjakls@ukr.net</i>
BONDARCHUK INNA	1st year Master's Student, Mykhailo Drahomanov's Ukrainian State University orcid.org/0009-0005-1704-2631 <i>sakushniruk@ukr.net</i>
BROVKO KATERYNA	Doctor of Philosophy, Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages and Teaching Methods, Borys Grinchenko Kyiv University orcid.org/0000-0001-8572-9316 <i>k.brovko@kubg.edu.ua</i>
BULHARU NATALIYA	Senior Lecturer at the Department of Psychology, Pedagogy and Linguistics, State University of Intellectual Technologies and Communications orcid.org/0000-0002-2190-9016 <i>bugarunat@gmail.com</i>
CHERNENKO HALYNA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Pedagogy, Theory and Methodology of Primary Education, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav orcid.org/0000-0003-2080-3946 <i>chernenko.galyna@gmail.com</i>
CHICHENYOVA OKSANA	Senior Lecturer at the Department of Health and Sports Technologies, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0003-1551-9799 <i>ok.grek@gmail.com</i>
CHORNOUS VIRA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Social Sciences and Humanities Department, Municipal Institution of higher Education "Rivne Medical Academy" of Rivne Region Council orcid.org/0000-0003-3756-1269 <i>0672528939@ukr.net</i>
CHUPAKHINA SVITLANA	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University orcid.org/0000-0003-1274-0826 <i>svitlana.chupakhina@pnu.edu.ua</i>
CHURSANOVA MARYNA	PhD of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor at the Department of General Physics and Modelling of Physical Processes, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0001-6977-7473 <i>afina55@ukr.net</i>

DAVYDOVYCH MARYNA	Assistant at the Department of Pedagogical Technologies and Language Training, Zhytomyr Polytechnic State University orcid.org/0000-0003-2306-6144 <i>mariyurchuk@gmail.com</i>
DEMIANCHUK MYKHAILO	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Medical Prevention Disciplines and Laboratory Diagnostics, Municipal Institution of Higher Education "Rivne Medical Academy" of the Rivne Regional Council orcid.org/0000-0001-8729-5144 <i>dmr-rv@ukr.net</i>
DIDO NATALIYA	Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages, Uzhhorod National University orcid.org/0000-0001-5691-2517 <i>nataliya.dido@uzhnu.edu.ua</i>
DORONINA TETYANA	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Kryvyi Rih State Pedagogical University orcid.org/0000-0002-3990-7959 <i>t.o.doronina@gmail.com</i>
DROZDENKO OLEKSANDRA	Senior Lecturer at the Department of General Physics and Modelling of Physical Processes, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0002-2141-411X <i>a-drozdenko@ukr.net</i>
DURDAS ALLA	Doctor of Philosophy, Associate professor at the Department of Modern European Languages, State University of Trade and Economics orcid.org/0000-0001-6456-6108 <i>a.durdas@knu.edu.ua</i>
DURMANENKO EVGENIA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Communal Institution of Higher Education "Lutsk Pedagogical College" Volyn Regional Council orcid.org/0000-0003-1993-5028 <i>yedurmanenko@lpc.ukr.education</i>
DURMANENKO OKSANA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Volyn National University named after Lesya Ukrainka orcid.org/0000-0001-9434-4442 <i>ksu.sagan@gmail.com</i>
FEDOROVYCH ANNA	Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor at the General Education and Early Childhood Education Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University orcid.org/0000-0001-6289-5039 <i>f_anna_v@ukr.net</i>
GAREEVA FAINA	PhD of Pedagogical sciences, Associate Professor at the Department of General Physics and Modelling of Physical Processes, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0003-4714-3060 <i>fainamax51@gmail.com</i>
GOROZHANKINA OKSANA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Music and Instrumental Training, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky orcid.org/0000-0003-1777-2173 <i>garmonia8oy@gmail.com</i>
GUSAK LIUDMYLA	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Foreign Languages for Humanities, Lesia Ukrainka Volyn National University orcid.org/0000-0001-7570-2574 <i>lgusak04@ukr.net</i>
HORIACHOK INNA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Slavic Philology, Khmelnytsky National University orcid.org/0000-0002-6065-1775 <i>goria_@ukr.net</i>
HREBENYK TETIANA	PhD Student at the Department of Pedagogy and Methodology of Teaching History and Social Disciplines, O. M. Lazarevskyi Educational and Scientific Institute of History and Socio-Humanistic Disciplines of T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Collegium" orcid.org/0000-0002-6102-8010 <i>tetiana56235@gmail.com</i>
HRYHORENKO DARYNA	Assistant at the Department of Teaching Methods of Sport-Pedagogical Disciplines, Donbass State Pedagogical University orcid.org/0000-0002-1470-3351 <i>grigorenko226@gmail.com</i>

HRYPHORENKO HRYHORII	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Teaching Methods of Sport-Pedagogical Disciplines, Donbass State Pedagogical University orcid.org/0000-0002-9710-0790 <i>grigorenko226@gmail.com</i>
HUBINA OKSANA	Candidate of Pedagogical Science, Lecturer, School of English in University of Leeds, UK orcid.org/0000-0002-3575-5898 <i>gubinaoxana_@ukr.net</i>
ISHCHENKO OLEKSANDR	Graduate student at the Faculty of Technology and Design, National Pedagogical University named after M. P. Drahomanova orcid.org/0000-0003-4250-8331 <i>21ipf.o.ishchenko@std.npu.edu.ua</i>
IVANASHKO OKSANA	PhD in Psychology, Associate Professor at the Department of Pedagogical and Age Psychology, Lesya Ukrainka Volyn National University orcid.org/0000-0002-9808-776X <i>Ivanashko.Oksana@vnu.edu.ua</i>
JAKYMCUK SVITLANA	Associate Professor at the Department of Choral Conducting, Institute of Arts of Rivne State University for the Humanities orcid.org/0009-0001-7177-6936 <i>jasvitlana@ukr.net</i>
KHROMCHENKO OLENA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of English Grammar, Odesa I. I. Mechnikov National University orcid.org/0000-0001-7437-6041 <i>okne4morh@gmail.com</i>
KIBENKO LYUBOV	Senior Lecturer at the Department of Language Training, Kharkiv State Biotechnology University orcid.org/0000-0001-9183-7823 <i>kibenkolubov57@gmail.com</i>
KINDRACHUK NADIYA	Doctor of Historical Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Professional Education and Innovative Technologies, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University orcid.org/0000-0001-7505-0668 <i>nadia_kindrachuk@ukr.net</i>
KLISH IRYNA	Candidate of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor at the Department of Physical Culture, Communal Institution of Higher Education "Lutsk Pedagogical College" Volyn Regional Council orcid.org/0000-0001-9761-8496 <i>yedurmanenko@lpc.ukr.education</i>
KLYMENKO YULIYA	Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Social Education and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University orcid.org/0000-0002-4718-0657 <i>klymenkoudpu@gmail.com</i>
KNYSH TETIANA	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Natural Sciences and Mathematics, Lesya Ukrainka Volyn National University orcid.org/0000-0002-7577-2529 <i>tatanaknis@gmail.com</i>
KORNIAT VIRA	PhD in Pedagogy, Associate Professor, Head of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Ivan Franko National University of Lviv orcid.org/0000-0002-6455-8199 <i>vira.korniyat@lnu.edu.ua</i>
KOROBKO OLEKSANDR	Senior Lecturer at the Department of Occupational Safety and the Environment, National University "Zaporizhia Polytechnic" orcid.org/0000-0001-9083-9958 <i>sany.kor.17@gmail.com</i>
KOYCHEVA TETYANA	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Pedagogy, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky orcid.org/0000-0002-5518-4260 <i>tkoycheva@gmail.com</i>
KOZAK ALLA	PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Translation Department, Lesya Ukrainka Volyn National University orcid.org/0000-0003-4322-8358 <i>Kozak.Alla@vnu.edu.ua</i>

KOZULIA VITALIY	PhD student, Institute of Higher Education of the National Academy Of Educational Sciences of Ukraine orcid.org/0000-0002-1083-3829 vitalij_jjj@ukr.net
KRAVETS OKSANA	Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages, Uzhhorod National University orcid.org/0000-0002-0949-1091 oksana.kravets@uzhu.edu.ua
KULBACH LARYSA	Senior Lecturer at the Department of Preschool and Primary Education, Communal Institution of Higher Education "Dnipro Academy of Continuing Education" of Dnipropetrovsk Regional Council, Graduate student at the Department of Pedagogy of Kryvyi Rih State Pedagogical University orcid.org/0000-0002-9128-1922 kulbachlarisa@gmail.com
KURIENKOVA ANNA	Doctor of Philosophy (PhD) in Special Education, Senior Lecturer at the Department of Preschool Education, Kryvyi Rih State Pedagogical University orcid.org/0000-0001-9131-933X ann.kurenkova.91@gmail.com
KUSHNIR LESIA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Chemical and Pharmaceutical Disciplines, Rivne Medical Academy orcid.org/0000-0003-0951-3024 lesjunjaborisjuk@gmail.com
KUSHNIRUK SVITLANA	Doctor of Pedagogical Sciences, Ph.D., Associate Professor, Professor at the Department of Pedagogy, Mykhailo Drahomanov's Ukrainian State University orcid.org/0000-0001-7833-8923 sakushniruk@ukr.net
KUZMINA MARIA	Graduate student at the Department of Social Work and Psychology, Zaporizhia Polytechnic National University orcid.org/0000-0003-2101-0630 mari.gorodko@gmail.com
KYRSTA NATALIYA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Preschool and Special Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University orcid.org/0000-0002-6777-4890 nataliia.kyrsta@pnu.edu.ua
LEVKIVSKA KRYSTYNA	PhD, Senior Lecturer at the Department of Pedagogical Technologies and Language Training, Zhytomyr Polytechnic State University orcid.org/0000-0001-6556-434X kristinalevk@gmail.com
LIAPUNOVA VALENTYNA	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Preschool Education and Social Work, Melitopol State Pedagogical University named after B. Khmelnytskyi orcid.org/0000-0002-5658-8128 lapunova001@gmail.com
LUKACHYNA ANATOLY	Senior Lecturer at the Department of Health and Sports Technologies, National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0001-5360-1844 a.v.iukachyna@gmail.com
LYKHOSHVED NATALIYA	Senior Lecturer at the Department of Pedagogical Technologies and Language Training, Zhytomyr Polytechnic State University orcid.org/0000-0002-5773-2216 sunnylightnl@gmail.com
MARCHUK INNA	Graduate student at the Department of Education Management and Law, State Higher Education Institution "University of Educational Management" of the National of Pedagogical Science of Ukraine orcid.org/0000-0002-7529-693X i.v.marchuk.work@gmail.com
MATSKO VIKTORIYA	Assistant at the Department of Pedagogy, Psychology and Preschool Education, of the Regional College "Kremenchuk Humanitarian and Technological A. S. Makarenko Humanitarian and Technological Academy" orcid.org/0000-0002-4585-8735 victoriamakco@ukr.net
MATVIEIEVA TETYANA	PhD of Pedagogical sciences, Associate Professor at the Department of General Physics and Modelling of Physical Processes of National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000-0003-4079-4901 tatianamatveeva27@gmail.com

MAZUR SVITLANA	Graduate student at the Department of Pedagogy and Pedagogical Mastership, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University orcid.org/0009-0001-9603-6387 ladushki.16@gmail.com
MELNYK ALLA	Doctor of Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Germanic and Romance Languages, Kyiv National Linguistic University orcid.org/0000-0002-9093-1225 alla-i@ukr.net
MESAROSH LIVIA	Candidate of Science in Physics and Mathematics, Associate Professor at the Department of Mathematics and Informatics, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education orcid.org/0000-0002-5073-8260 meszaros.livia@kmf.org.ua
MYNDA OTILIJA	Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages, Uzhhorod National University orcid.org/0000-0002-1421-6924 otiliia.mynda@uzhnu.edu.ua
MYCHKA-LEVCHENKO YULIJA	PhD student at the Department of Pedagogics and Innovative, Education of Lviv Polytechnic National University orcid.org/0000-0002-3506-6021 yulia.michka@gmail.com
NEHRII OLHA	Graduate student at the Department of Preschool Education and Social Work, Melitopol State Pedagogical University named after B. Khmelnytskyi orcid.org/0000-0002-5423-0448 olganegriy19@gmail.com
NOVIKOVA IRYNA	Senior Lecturer at the Department of Health and Sports Technologies, National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute" orcid.org/0000 0002 9032 1910 novikovairina2201@gmail.com
OPANASENKO NATALIJA	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Pedagogy, Theory and Methodology of Primary Education, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav orcid.org/0000-0002-3265-6421 nataliopanasenko@gmail.com
PALADYCH OLEKSANDR	Graduate student at the Department of Special and Inclusive Education, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko orcid.org/0000-0001-8203-5319 alexandpaladinsspu@gmail.com
PALASEVYCH IRYNA	Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor at the General Education and Early Childhood Education Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University orcid.org/0000-0003-4469-0923 ipalasevich@gmail.com
PANCHENKO VICTORIA	Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages for Natural Sciences and Mathematics, Lesya Ukrainka Volyn National University orcid.org/0009-0003-8365-8106 panviktoria@ukr.net
PARADA OKSANA	Senior Lecturer at the Department of Physical Culture and Sports Management, National University "Zaporizhia Polytechnic" orcid.org/0000-0003-2242-0316 poradaoksana@gmail.com
PARZHENYTSKYI VIKTOR	Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Division of Scientific and Methodological Support of Professional Education, State Scientific Institution "Institute of Education Content Modernization" orcid.org/0000-0003-0736-4694 pvv5@meta.ua
POPADYCH BOHDAN	Postgraduate student at the Department of General Pedagogy and Pedagogy, Uzhhorod National University orcid.org/0000-0002-4978-5035 bohdan.popadych@uzhnu.edu.ua
RADAVSKA OKSANA	PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Natural Sciences and Mathematics, Lesya Ukrainka Volyn National University orcid.org/0000-0002-9656-5246 radavska80@gmail.com
RADIUS OLENA	Senior Lecturer at the Department of Psychology, Pedagogy and Linguistics, State University of Intellectual Technologies and Communications orcid.org/0000-0003-2686-6155 radiuslena@ukr.net

ROMANCHUK NATALIA	Associate Professor at Department of Physics and Mathematics, National University of Shipbuilding named after Admiral Makarov orcid.org/0000-0002-3225-6428 <i>nataliiaromanchuk11@gmail.com</i>
RUDYK TETIANA	Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor at the Department of Mathematical Physics and Differential Equations, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic institute" orcid.org/0000-0003-1121-4963 <i>ru58@ukr.net</i>
SAVENKO OLEKSANDR	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Sector of Scientific and Educational and Methodological Support of Educational Activities of Professional Education of the Division of Scientific and Methodological Support, Professional Education of the State Scientific Institution "Institute of Education Content Modernization" orcid.org/0000-0001-6079-025X <i>defoss@ukr.net</i>
SERDIUK HALYNA	Postgraduate Student, Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Deputy Director for Educational Work, Communal Institution "Chernihiv Regional Scientific Lyceum" Chernihiv Regional Council orcid.org/0000-0003-2660-5553 <i>serdyuk.galina@gmail.com</i>
SHMYRKO VIRA	Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at the Department of Occupational Safety and Environment, National University "Zaporizhia Polytechnic" orcid.org/0000-0003-1489-0166 <i>Vera.ivanovna1968@gmail.com</i>
SKYBA YURII	Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Deputy Director for Scientific Work, Institute of Higher Education of the National Academy of Sciences of Ukraine. orcid.org/0000-0003-2238-8272 <i>yuri_skiba@ukr.net</i>
SMALKO LIUDMYLA	PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Foreign Languages for Humanities, Lesia Ukrainka Volyn National University orcid.org/0000-0001-6624-2203 <i>lgusak04@ukr.net</i>
SMYRNOVA IRYNA	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work, Danube Institute of the National University of "Odesa Maritime Academy" orcid.org/0000-0003-2085-5391 <i>phd.smyrnova@gmail.com</i>
SOPOVA DANA	Doctor of Philosophy, Lecturer, Applied College «Universum» of Borys Grinchenko Kyiv University orcid.org/0000-0002-0814-6667 <i>d.sopova@kubg.edu.ua</i>
STASIV NATALIYA	Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor at the Department of Fundamental Disciplines of Primary Schools, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University orcid.org/0000-0001-7919-5151 <i>natalia-stasiv@ukr.net</i>
STECHKEVYCH OLEH	Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Pedagogy and Innovative Education, Lviv Polytechnic National University orcid.org/0000-0002-2194-8787 <i>olegykste@gmail.com</i>
SYTNIK TETIANA	Doctor in Pedagogy, Associate Professor, Head of Humanities Department, Cherkasy Medical Academy orcid.org/0000-0002-0264-7196 <i>tatyanakiryan@ukr.net</i>
TESLENKO ARTEM	Master student at the Faculty of Physical Education, Donbass State Pedagogical University orcid.org/0009-0007-4571-4786 <i>grigorenco226@gmail.com</i>
TROYAN YULIA	Assistant at the Department of Labor and Environmental Protection, National University "Zaporizhia Polytechnic" orcid.org/0000-0001-6658-4190 <i>troyan.yuliyazp@gmail.com</i>
VAKOLIA ZORIANA	PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Pedagogy, Uzhhorod National University orcid.org/0000-0002-1985-8053 <i>zoriana.vakolia@uzhnu.edu.ua</i>

VASILIEV GENNADY	Graduate Student at the Department of Pedagogy and Education Management, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University orcid.org/0000-0003-3172-3271 <i>genavasilev1901@gmail.com</i>
VERHUN TETIANA	Assistant at the Department of Pedagogical Technologies and Language Training, Zhytomyr Polytechnic State University orcid.org/0000-0002-8835-5572 <i>kim_vtm@ztu.edu.ua</i>
WANG XIAOGANG	Graduate student at the Department of Pedagogy, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky orcid.org/0009-0001-1409-0057 <i>wang.xw@pdpu.edu.ua</i>
ZVIEKOVA SVITLANA	Post-graduate at the Department of General Pedagogy and Special Education, Izmail State University of Humanities orcid.org/0009-0005-6120-2903 <i>zvekovasveta@ukr.net</i>

Levkivska K., Davydovych M., Verhun T., Lykhoshved N. Axiological component of foreign language training of modern specialists

The article examines the problem of foreign language training of future specialists in relation to the general pedagogical search for reforming the content and methods of professional education in order to resist the systemic educational crisis. The research methodology is based on the idea that values, being the driving determinants of existing social and educational changes, have the potential to correct the current trends in the devaluation of higher education. Values are considered as determinants and tools of educational changes. It has been established that the main values of foreign language training are the values of the culture whose language is studied and the values of interpersonal and professional communication. Modern changes in the foreign language training of specialists were analyzed from the standpoint of an axiological approach, taking into account the change in the educational paradigm in the 21st century according to the following scales: components of foreign language training; educational paradigm of industrial society (XX century); educational paradigm of the information society (XXI century); influence on the content of foreign language training. It has been proven that the axiological component causes changes in the general structure and content of foreign language training. Namely, the axiological approach, being the starting point for formulating the value orientations of the subjects of the educational space, determines the professional, social, and personal orientation of the process of foreign language training of modern specialists, determines their motivation and the need to take it into account in the organization of foreign language training, changes the roles of subjects of training and its forms, methods, methods of efficiency control. The stages, mechanisms, forms and methods of organizing foreign language teaching at the university are revealed, with a focus on the internalization of social and professional values by young people.

Key words: axiology, pedagogical axiology, axiological approach, foreign language training, axiological component of foreign language training.

УДК [373.2.015.31:316.647.5]:173.7

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.91.32>

Ляпунова В. А., Негрій О. І.

РОЛЬ РОДИНИ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

У статті розглянуто актуальну на сьогодні проблему – роль родини у вихованні толерантності дітей раннього віку в сучасному змінному соціумі. Надано тлумачення змісту терміну «толерантність», представлено основні напрацювання науковців з даного питання. Розглянуто та проаналізовано головні законодавчі документи України, які акцентують увагу на виховання толерантності у дітей раннього віку. Підкреслено відмінність поняття «толерантність» від поняття «терпимість». Досліджено, що толерантність не тотожна терпимості, терпимість йде від вищого до нижчого, а толерантність, це повага іншого, як рівного. Аргументовано доцільність початку формування толерантності дітей раннього дошкільного віку в умовах родинного виховання. Підкреслюємо, що виховання толерантності підростаючого покоління необхідна умова у взаєминах між окремими особами, в сім'ї та громаді, у дитячих навчальних закладах, школах, університетах та осередках неформальної освіти, вдома і на роботі необхідно формувати атмосферу толерантності, стосунки відкритості, уважності один до одного, почуття солідарності та гідності. Наголошуємо, що при спілкуванні з членами родини зростає орієнтація дитини раннього віку на соціально прийнятні норми взаємодії; відчувачи єдність з рідними людьми, дитина вчиться співпереживати, співчувати, підтримувати та допомагати іншим. Виділено рекомендації для батьків/опікунів, які допоможуть правильно виховувати толерантну особистість по відношенню до інших «не таких як ми» людей. Зазначено педагогічні умови формування толерантності у дітей раннього віку в умовах родинного виховання з урахуванням принципів з «Декларації принципів толерантності». Переконані, що головними методами виховання толерантності дитини раннього віку в родині є власний приклад дорослих, спільні з батьками/опікунами ігри та заняття, бесіди, прогулянки.

Ключові слова: родина, особистість, ранній вік, толерантність, ідеї толерантності, принципи толерантності, терпимість, педагогічні умови.

На початку XXI ст. проблема толерантності стала однією з найважливіших проблем у цивілізованому світі. Останнім часом часто виникають дискусії про важливість створення толерантного світу, так званого світу без насильства і жорстокості, без порушення гідності людини у якому головною цінністю є єдина у своєму роді і недоторкана людська особистість.

Розуміння процесу формування толерантності в дітей дошкільного віку потребує врахування вікових особливостей цього періоду як підґрунтя для формування на їх основі толерантності. Наявність досить інтенсивного психологічного складника в структурі феномену толерантності змушує дослідників звернути увагу на дошкільний вік як на специфічний, але потенційно сензитивний до формування толерантності.

Метою статті є теоретичне обґрунтування доцільності початку формування толерантності дітей раннього дошкільного віку як основи соціальної й моральної регуляції поведінки в умовах родинного виховання.

На етапі розвитку суспільства виникла необхідність формування культури толерантності у майбутніх покоління починаючи з дошкільного дитинства, коли закладаються базові якості особистості. Так у сучасному українському суспільстві значно підвищилась роль родини, як першого для дитини життєвого осередку, природного середовища соціалізації, засобу трансляції найважливіших соціальних, сімейних, культурних, естетичних, етичних цінностей, передачі знань і вмінь, виховання моральності, духовності та толерантності. Важливо наголосити, що виховання толерантності у дітей батькам/опікунам слід починати вже в ранньому віці, бо навіть не вміючи говорити, діти раннього віку уважно спостерігають за своїми батьками/опікунами і наслідують їхню поведінку.

На вирішені завдань виховання толерантності у дітей раннього віку акцентують увагу законодавчі документи України: Закон України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, Національна доктрина розвитку освіти України, програми («Впевнений старт», «Діти України», «Дитина», «Дитина і довкілля», «Україна XXI століття», «Соняшник», «Стежина» тощо), в яких зазначено, що необхідно виховувати шанобливу, емпатійну, ввічливу, миролюбну та толерантну особистості.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять ідеї вітчизняних (А. Асмолов, Г. Бардієр, С. Братченко, Б. Гершунський, А. Зімбурі, В. Лекторський, В. Маралов, та ін.) і зарубіжних науковців (А. Adler, G. Allport, W. Brown, A. Ellis, М. Бубер, К. Роджерс, та ін.), щодо аспектів зародження ідей толерантності, як соціальної цінності певного суспільства. В етичному плані толерантність свого часу розглядали відомі педагоги (Я.-А. Коменський, Я. Корчак, М. Монтессорі, Г. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Френе, Р. Штайнер). Характеристикою основних вимірів толерантності, видів та рівнів прояву займалися науковці С. Бондирева, Р. Валітова, Б. Вульова, В. Лекторський, Г. Олпорт, Ю. Поваренкова та ін.. Толерантність, як основну цінність сучасного суспільства розглядали А. Асмолов, В. Андрющенко, П. Бурдєс, М. Вебер, Л. Головата, Є. Головаха, В. Грив, В. Воронкова, Є. Зеленов, Г. Зімел, І. Зязюн, В. Тишкова, П. Сорокін та ін.

Історичні особливості становлення й поширенню ідей толерантності в Україні сприяли наукові праці В. Андрющенка, О. Бабкіна, І. Бежа, В. Бурдяка, В. Бушанського, К. Вітмана, П. Гнатенка, В. Горбатенка, В. Євтуха, В. Пісоцького, І. Сінельника, Ю. Шайгородського, О. Шермана та ін.. Особливості виховання толерантності в дітей дошкільного віку були досліджені в роботах Н. Авраменко, Н. Іванової, Є. Ільїнської, О. Конишевої, В. Ляпунової, О. Овсянникової, К. Ремарчук, С. Фадєєва, Т. Фадєєвої. Окремі аспекти проблеми толерантного ставлення до дітей у сім'ї представлені в роботах Н. Горинцевої, О. Іванової, Л. Стрілецької, Р. Чумічової та ін. Шляхи формування толерантності у батьків вивчали Д. Колесова, Ю. Михайліченко, Г. Солдатова, О. Шароватова та ін. [3, с. 171].

Однак аналіз наукової, психоло-педагогічної літератури дає змогу констатувати, що питання виховання толерантності у дітей раннього віку в умовах сім'ї недостатньо висвітлено. Тому завданням нашої статті є висвітлення особливостей та ролі родини у вихованні толерантності дітей раннього віку; розкритті сутності понять «толерантності» та «терпимість».

Логіка нашого дослідження вимагала визначення сутності та відмінності окреслених понять «толерантність» і «терпимість». Далі ми надаємо визначення по кожному з них:

Толерантність (від лат. «tolerantia» – стійкість, міцність, витривалість, терпимість) – це пошана, ухвалення і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів виявлення людської індивідуальності, норма сучасного цивілізованого світу, так продекларовано в Резолюції Генеральної Конференції ЮНЕСКО «Декларації принципів толерантності» від 16 листопада 1995 року. З того часу цей день щороку відзначається, як Міжнародний день толерантності по усій планеті. Також у Декларації було прописано головне завдання – зробити все необхідне для закріплення ідеалів толерантності в соціумі, оскільки толерантність є не тільки важливим принципом, а й необхідною умовою миру та соціально-економічного розвитку всіх народів [2].

Толерантність – термін, що означає терпимість до іншого світогляду, способу життя, поведінки і звичаїв, протилежністю толерантності є поняття «нетерпимість» [1, с. 153].

Толерантність – сприймають, як особистісну чесноту, створюючи певну цілісність для толерантного і навпаки, позицію девіантності для терпимого; практика толерантності поєднує в собі доброту й щедрість; толерантність може сформулювати особистість людини та її відмінність, а також приналежність і маргінальність (W. Brown, 2006) [9, с. 793].

Трактування поняття «терпимості» в різних історичних епохах представлені мислителями А. Августином, Т. Аквінським, П. Бейлем, Гераклітом, Демокритом, Е. Кантом, Левкіппом, Г.-Е. Лессінгом, Дж. Локком, Сократом, Платоном та ін..

Терпимість – це гармонія в різноманітті, не тільки моральний обов'язок, а й політична та правова потреба; це чеснота, яка робить можливим досягнення миру і сприяє заміні культури «війни» культурою «світу». Терпимість означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності.

Терпимість – це не поступка, поблажливість чи потурання, перш за все це активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини ні в якому разі терпимість не може служити виправданням зазіхань на ці основні цінності, терпимість повинні проявляти окремі люди, групи і держави.

Терпимість – це обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії, верховенства права; відмова від догматизму, від абсолютизації істини; затверджує норми, встановлені в міжнародних правових актах в області прав людини [7].

У цьому контексті необхідно враховувати, що поняття «толерантність» не тотожне поняттю «терпимості». Якщо розглядати зміст цих понять, то можна з упевненістю стверджувати, що терпимість йде від вищого до нижчого; люди, які одержали перевагу через кращу освіту, умови проживання, фінансову спроможність чи оточення, терпляче ставляться до тих, хто отримав дані ресурси в меншій кількості. Толерантність, навпаки, поважає іншого, як рівного собі, і відчуває гордість через те, що не ставиться до нього зверхньо, принизливо, ганебно. Саме тому цю чесноту не в наукових колах називають «повагою до іншого».

Слушно є думка відомого британського філософа М. Дамміта котрий відмітив нетотожність толерантності та терпимості, неприпустимість сплутування термінів «толерантність» і «терпимість». Мовою оригіналу англійське слово «tolerance», не дуже добре підходить для позначення тієї чесноти, яку намагається позначити, оскільки криє у собі можливість сплутування зі словом «toleration» (M. Dummet 1993) [10, с. 17].

В ході наукового дослідження допускаємо поняття «терпимість» вважати видом толерантності, але тільки найпершим, найнижчим чи найслабшим, бо за певних життєвих обставинах терпимість може еволюціонувати, як у толерантність до іншого, так і в нетерпимість до іншого.

Розглядаючи психолого-педагогічні умови формування особистісної толерантності в старшому дошкільному віці, В. Ляпунова наголошує, що основи толерантності дошкільника починають закладатися ще в ранньому віці, завдяки таким передумовам: емоційна прив'язаність до важливого для дитини дорослого; висока потреба в безпеці та емоційній близькості з дорослим; формування еталонного образу іншої людини; вироблення елементів спілкування [4, с. 67].

Цінною для нашого дослідження також є думка видатного педагога минулих років А. Макаренка, який наголошував, що виховання толерантності у дітей здійснюється на основі батьківського авторитету [6, с. 115].

Також інші зарубіжні вчені, які займаються проблемою виховання дітей раннього віку, визнають родину основним інститутом, у якому маленькі діти соціалізуються, навчаються та знайомляться з основами своїх переконань, цінностей, соціальної та культурної ідентичності. Таким чином, сім'ї є першими вчителями маленьких дітей, коли вони пізнають себе та світ. Тривалі стосунки дітей із їхніми родинами та їхня постійна взаємодія в повсякденному середовищі є найближчими процесами, які є «основними двигунами розвитку» (U. Bronfenbrenner, P. Morris, 2006) [8, с. 793].

Саме тому в ході наукового дослідження ми приділили увагу вихованню толерантності дітей раннього віку в умовах родини ті її ролі. У процесі спілкування з членами родини зростає орієнтація дитини раннього віку на соціально прийнятні норми взаємодії; відчуваючи єдність з рідними людьми, дитина вчиться співпереживати, співчувати, підтримувати та допомагати іншим; особливістю раннього віку є здатність до емоційних проявів, емпатії, прагнення дитини до наслідування, як позитивного так і негативного. У цьому контексті необхідно враховувати, що перше розуміння толерантності дитина раннього віку отримує у своїй родині від батьків/опікунів. Створення безпечного, стабільного та розвиваючого середовища батьками/опікунами є однією з найголовніших умов повноцінного розвитку дітей раннього віку.

Нажаль на сьогодні існує негативна тенденція, яка проявляється в тому, що більшість батьків/опікунів не приділяють належної уваги вихованню толерантної особистості, обмежуючись лише матеріальним забезпеченням дітей або їхні дії направлені на фізичне, емоційне та розумове виховання. Ми вбачаємо, що існує проблема – неінформованого або мало інформованого населення з питань толерантності та її цінності в сучасному змінному соціумі. Для того, щоб виховати дитину раннього віку толерантною, необхідно спочатку зрозуміти, що діти – це дзеркало відносин, поведінки та характеру батьків/опікунів.

Дитину раннього віку постійно повинна оточувати батьківська любов, емоційно-насичене спілкування, ігри разом, підтримка, повага, бесіди, прогулянки. Дитина, яка росте в терпимості найперше вчиться з розумінням приймати інших людей; дитина, яку підбадьорюють батьки/опікуни, вчиться вірити в себе та свої можливості; дитина, яка росте в чесності, вчиться бути чесною та справедливою в соціумі; дитина, яка росте в реальній безпеці, а не уявній, вчиться вірити та довіряти іншим; дитина, яка живе в взаємоповазі, вчиться знаходити любов до інших. В колі власної родини дитина раннього віку має право на власну думку, а в соціумі має право на власну оцінку іншої людини. Батьки/опікуни мають розуміти, що виховання толерантності дітей раннього віку передбачає, не тільки мирне співіснування з приємними їй людьми, а й навпаки – неприємними для неї.

З іншого боку, якщо дитину раннього віку в повсякденному житті буде оточувати агресивна поведінка членів родини (крики, знущання над слабшими/старшими/меншими, приниження гідності один одного, взаємні докори, образи, нехтування безпекою, ін.) то в неї будуть закладатися підґрунтя інтолерантності (нетерпимості, зневаги до інших). Батьки/опікуни, які постійно критикують, ображають або проявляють фізичне насилля над дитиною, нерозуміючий при цьому вікових і анатомо-фізіологічних особливостей дітей, наражають на небезпеку власну дитину. В подальшому вона вчиться ненавидіти оточуючих людей, живе у постійній ворожнечі, вчиться агресивності, стає замкнутою [5, с. 44].

У дітей раннього віку ще не докінця сформовані стереотипи: правильно – неправильно, добре – погано, гарно – негарно та ін. Від батьків/опікунів буде залежати чи навчать вони дитину доброзичливо сприймати

людину, несхожу у своїй поведінці, поглядах, уміннях, як «іншого», а не як «гіршого» від неї. З огляду на це важливо навчити дитину раннього віку сприймати «іншого», його точку зору, і вміти при цьому зберегти власну істину думку.

Нам імпонує думка Я.-А. Коменського, який вперше в педагогіці обґрунтував головний принцип педагогічної толерантності, який без перебільшення можна назвати золотим правилом виховання: «повага людини починається з поваги до дитини» [6, с. 44]. Актуальною для сьогодення є думка про те, що до особистості, яка формується, слід ставитися так само серйозно й уважно, як до рівного собі.

Толерантність – це сучасна технологія миротворення, тільки завдяки толерантності можна побудувати мирне, дружнєлюбне та гармонійне суспільство. Неможливо виховати толерантну особистість без активної залученості всіх членів родини. Без пояснення з боку дорослих, дитина не розумітиме, як правильно поводитися з людьми не такими, як усі. Адже між собою люди розрізняються національністю, релігією, зовнішнім виглядом, захопленнями. Батьки/опікуни привчають дитину толерантно ставитися до всіх людей, які її оточують. Звісно спочатку дитину раннього віку потрібно навчити терпимо ставитися до власних рідних, а потім до інших людей.

На основі опрацьованої літератури, ми виділяємо наступні рекомендації для батьків/опікунів, які допоможуть правильно виховувати толерантну особистість по відношенню до інших людей:

- намагайтесь не жартувати на гострі/болючі теми, не закріплюйте стереотипи в суспільстві;
- пояснюйте дитині про людей з особливими потребами без сорому.

Якщо на вулиці дитина побачила людину у інвалідному візку, то поясніть, що це – людина з інвалідністю, і ходити самостійно, як ми не може. Не варто соромитися, якщо дитина покаже пальцем або голосно запитає, дитина раннього віку тільки починає пізнавати світ і в цей момент тільки від Вас залежить подальше ставлення дитини до тієї «іншої» людини;

- давайте відповіді на запитання дітей про відмінності чесно та шанобливо, це вчить тому, що помічати і обговорювати відмінності можна, якщо це робиться з повагою.
- ретельно обирайте книжки, іграшки, музику, мистецтво та відео, які допоможуть Вам швидше та якісніше виховати толерантну дитину;
- обговорюйте з дитиною, що існують різні національності та релігії, які сповідають люди, формуйте до них повагу.

На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми, визначаємо роль родини у вихованні толерантності дитини раннього віку однією із вирішальних. Саме тому було визначено педагогічні умови ефективного виховання толерантності дітей раннього віку в умовах родини з урахуванням принципів з «Декларації принципів толерантності»:

1. Цілеспрямована взаємодія членів родини з дитиною раннього віку з метою створення толерантно-виховного середовища, що характеризується довірою і повагою, відкритим і доброзичливим спілкуванням, відмовою від авторитарного способу виховання, забезпечення почуття захищеності та безпеки дитини.

2. Формування знань, умінь і навичок толерантності у дітей раннього віку: уявлень про толерантні стосунки, людські емоційні стани та їх причини; прояв доброзичливого, терпимого ставлення до себе та оточуючих.

3. Виховання в душі толерантності починається з прищеплення дітям знань про їхні права та свободи з метою забезпечити їхню реалізацію та зміцнити прагнення кожного до захисту прав інших.

4. Виховання в душі толерантності має бути націлене на протидію негативним впливам, які викликають страх та відсторонюють від інших людей. Таке виховання повинне розвивати в дітей здібності до мислення, критичної оцінки та формувати високі моральні якості.

5. Застосування спеціально підібраних педагогічних форм та методів для ефективної реалізації поставлених цілей. Батьки/опікуни мають бути для дитини еталоном демократичної і гуманістичної поведінки в суспільстві [2].

Надаємо також додаткові ресурси, які допоможуть зберегти рівновагу та бути уважним до процесу виховання толерантності у дитини раннього віку, коли батьки/опікуни не знають з чого почати:

- короткометражний фільм для дорослих «Толерантність починається з мене» (режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Lq-sfcFC6k4>);

- тест «На скільки Ви толерантні?» – допоможе навчитися сприймати людей такими, якими вони є, не намагаючись змінити в них те, що нам не подобається (режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/test-na-skilki-vi-tolerantni-326445.html>);

- мультУрок дітям про толерантність – в якому на дитячому рівні розповідають, про особливості толерантності та рівнів її прояву (режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=muwJx76xhMg&ab_channel=NatalkaPoltavka);

- мультфільм «Міжнародний день толерантності» – коротка і доступна інформація про появу дня толерантності у світі (режим доступу https://www.youtube.com/watch?v=DKWHP_4luRY);

- 8 коротких анімацій про толерантність. В яких прослідковується толерантне пояснення питань інклюзії для дитини раннього віку – Чому деякі діти не можуть бігати або говорити? Як донести думку про те, що важливо для людей з особливими потребами? (режим доступу: https://osvitanova.com.ua/posts/907?fbclid=IwAR30aUJMDRf8YzS_T0wVNKd6atuvPVhpNtN6SpwtAuLcDzEYIwXEHg4QLdk);

– книга для виховання толерантності Л. Денисенко, М. Фоя «Майя та її мами» – складається з невеликих сімейних історій Майї та її однокласників/ць. Особливості їх виховання: когось виховує бабуся, когось – тільки мама, хтось жив в інтернаті;

– книга для виховання толерантності Т. Стус «Рі(з)дні люди» – у віршованій формі розповідається історія про те, що всі люди різні: є веселі та сумні, є багаті та бідні, є сімейні та самотні, добрі та злі.

Висновки. Отже з вище зазначеного констатуємо, що родина відіграє величезну роль у виховання толерантності дитини раннього віку. Головними методами виховання в родині є власний приклад, спільні з батьками/опікунами ігри та заняття, бесіди. Коли батьки/опікуни та всі члени родини прищеплюють у дитини раннього віку любов і повагу до нашої Батьківщини, вчать бути дружними і терпимими до інших людей, закріплюють у них радість від спілкування з різними «іншими» людьми, традиціями країни то виховують повноцінного і повноправного члена сучасного суспільства. Подальшого наукового пошуку потребує вивчення і впровадження передового, експериментально перевіреного досвіду країн світу щодо застосування новітніх методик виховання толерантності у дітей дошкільного віку.

Використана література:

1. Бакальчук В. О. Толерантність як ціннісна складова української культурної ідентичності. *Стратегічні пріоритети* 2, 2007. С. 153–158.
2. Декларація принципів толерантності ЮНЕСКО. Декларація, Міжнародний документ від 16.11.1995 URL: https://web.archive.org/web/20180715224508/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_503
3. Люлька Г. А. Взаємодія педагогів і батьків з формування толерантного ставлення до дітей у сім'ї. *Молодий вчений*, 1 (77), 2020. С. 171–173.
4. Ляпунова В. А. Підготовка вихователів до формування толерантності у дітей старшого дошкільного віку : монографія. В. А. Ляпунова. Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. С. 67–68.
5. Молчанова А. О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога: посібник. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. С. 44–46.
6. Поніманська Т. І. Виховання у світлі педагогіки толерантності Я.-А. Коменський, К. Д. Ушинський, В. О. Сухомлинський. *Науковий вісник МДУ ім. В. О. Сухомлинського. Серія «Педагогічні науки»*, 1 (46), 2014. С. 115–119.
7. Толерантність. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
8. Bronfenbrenner U., Morris P. The Bioecological Model of Human Development. *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development*, 2006. P. 793–828.
9. Brown W. Regulating aversion: Tolerance in the age of identity and empire. *Princeton, NJ: Princeton University Press*, 2006. P. 201–206.
10. Dummet M. Tolerance La tolerance aujourd'hui. *Analyses philosophique. UNESCO. Paris*, 1993. P. 17–18.

References:

1. Bakalchuk V. O (2007) Tolerantnist yak tsinnisna skladova ukrainskoi kulturnoi identychnosti. [Tolerance as a valuable component of Ukrainian cultural identity]. *Strategic priorities* Nr 2, pp. 153–158. [in Ukrainian].
2. Deklaratsiia pryntsyviv tolerantnosti YuNESKO (1995) Deklaratsiia, Mizhnarodnyi dokument vid 16.11.1995. [Declaration of principles of tolerance UNESCO. Declaration, International document dated 16.11.1995]. URL: https://web.archive.org/web/20180715224508/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_503 (data zvernennia: 20.03.2023). [in Ukrainian].
3. Liulka H. A. (2020) Vzaiemodiia pedahohiv i batkiv z formuvannia tolerantnoho stavlennia do ditei u simi. [Interaction of teachers and parents on formation tolerant attitude towards children in the family]. *Young Scientist*, Nr 1 (77), pp. 171–173. [in Ukrainian].
4. Liapunova V. A. (2016) Pidhotovka vykhovateliv do formuvannia tolerantnosti u ditei starshoho doshkilnoho viku. [Preparation of educators for the formation of tolerance in children of older preschool age]. Monograph. V. A. Lyapunov. Melitopol : MDPU named after B. Khmelnytskyi, pp. 67–68. [in Ukrainian].
5. Molchanova A. O. (2013) Tolerantnist yak tsinnisna osnova profesiinoi diialnosti pedahoha. [Tolerance as a value basis of professional teacher's activities]. Kyiv, Institute of Pedagogical Education and Adult Education of National Academy of Sciences of Ukraine, pp. 44–46. [in Ukrainian].
6. Ponimanska T. I. (2014) Vykhovannia u svitli pedahohiky tolerantnosti Ya.-A. Komenskyi, K. D. Ushynskyi, V. O. Sukhomlynskyi. [Education in the light of pedagogy of tolerance Ya.-A. Komenskyi, K. D. Ushynskyi, V. O. Sukhomlynskyi]. *Scientific Bulletin of MDU named after V. O. Sukhomlynskyi. Ser. Pedagogical Sciences*, Nr 1 (46), pp. 115–119. [in Ukrainian].
7. Tolerantnist. [Tolerance]. Material from Wikipedia – the free encyclopedia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [in Ukrainian].
8. Bronfenbrenner U., Morris P. (2006) The Bioecological Model of Human Development. *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development*, pp. 793–828.
9. Brown W. (2006) Regulating aversion: Tolerance in the age of identity and empire. Princeton, NJ: Princeton University Press, pp. 201–206.
10. Dummet M. (1993) Tolerance La tolerance aujourd'hui. *Analyses philosophique. UNESCO, Paris*, pp. 17–18.

Liapunova V., Nehrii O. The role of the family in the education of tolerance of young children

The article examines a current problem – the role of the family in the education of tolerance of young children in modern society. An interpretation of the meaning of the term «tolerance» is provided, the main developments of scientists on this issue are presented. The main legislative documents of Ukraine, which emphasize the education of tolerance in young children, were reviewed and analyzed. The difference between the concept of «tolerance» and the concept of «tolerance» is emphasized. It has been studied that tolerance is not the same as tolerance, tolerance goes from higher to lower, and tolerance is respect for others as equals. The expediency of starting the formation of tolerance of children of early preschool age in the conditions of family education is argued. We emphasize that the education of tolerance of the younger generation is a necessary condition in relations between individuals, in the family and community, in children's educational institutions, schools, universities and centers of non-formal education, at home and at work it is necessary to form an atmosphere of tolerance, open relations, attentiveness to each other one and a sense of solidarity. We emphasize that when communicating with family members, the orientation of a young child to socially acceptable norms of interaction increases; feeling unity with relatives, the child learns to empathize, sympathize, support and help others. Recommendations for parents/guardians are highlighted, which will help to properly raise a tolerant personality in relation to other «not like us» people. Pedagogical conditions for the formation of tolerance in young children in the context of family education are indicated, taking into account the principles from the «Declaration of Principles of Tolerance». We are convinced that the main methods of raising the tolerance of a young child in the family are the own example of adults, joint games and activities with parents/guardians, conversations, walks.

Key words: family, personality, early age, tolerance, ideas of tolerance, principles of tolerance, tolerance, pedagogical conditions.

УДК 373.5.015.31:17.022.1

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.91.33>

Мазур С. О.

МОРАЛЬНА АВТОНОМІЯ ПІДЛІТКІВ У СОЦІАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

У статті порушено проблему стану формування моральної автономії підлітків у соціальному контексті. Проаналізовано дослідження сутності та змісту цінності моральної автономії підлітків. На підставі досвіду США, України та країн СНД виявлено сутність і різницю методів та напрямів функціонування підліткових громадських організацій. Доведено, що загалом автономія означає здатність людини думати, відчувати та приймати рішення щодо свого майбутнього, а термін «автономія» відноситься до зростаючої здатності підлітків думати, відчувати, приймати рішення. Наголошується, що автономія має різні типи, а саме, емоційна, поведінкова, ціннісна / моральна автономії, які системно взаємопов'язані, а у підлітків визначального значення набуває саме моральна автономія. Розкривається значення моральної ідентичності як аспекту «інтегральної» ідентичності людини та її формування як процесу, у якому моральні цінності є центральними для встановлення постійного відчуття себе. Доводиться, що для підліткового віку розвиток здорового самоправління своєю поведінкою є надзвичайно важливим завданням та мають включати в себе такі типи самоуправління, як прийняття рішень, самостійність, конформність. Наголошується, що така здатність як приймати рішення покращується вже коли ми стаємо старші. Наголошується, що важливим елементом загальної суспільної автономії підлітка є не стільки «фізична» автономія, але моральна автономія. Здійснено теоретичний огляд наукових праць, присвячених питанню формування ідентичності, зокрема моральної і соціальної. Запропоновано низку маркерів за умов дотримання яких можливе формування моральної автономії підлітків у соціальному контексті. На основі теоретичного аналізу, зроблено висновки щодо потенційно ефективного впливу громадських організацій як соціального ландшафту на формування та розвиток позитивного морального дослідження сутності та змісту цінностей моральної автономії підлітків.

Ключові слова: моральна автономія, соціальний контекст, моральне мислення, підлітки, емоційна автономія, поведінкова автономія.

Проблема виховання морально та психологічно зрілої особистості постає в контексті розвитку та формуванні українського суспільства. Виходячи з того, що автономія характеризується здатністю підлітків думати, відчувати, приймати рішення актуалізується потреба у виявленні специфіки та засобів нормального формування цих процесів. Проблема досягнення моральної автономності як здатності до внутрішнього ставлення до своєї ідентичності, до суспільства, до цінностей і норм – основне завдання розвитку у підлітковому віці. Намагання підлітка довести собі та іншим, що він вже здатний до самостійних рішень та дорослого життя визначає особливості становлення особистості підлітка. Таке намагання підлітка треба активно та своєчасно підтримувати, оскільки цей період є сенситивним у формуванні моральної автономії. Допомога дорослих у навчанні приймати самостійні рішення, думати, відчувати є найбільш затребуваною в такий час, оскільки підліток може ділити відповідальність та результати такої діяльності з дорослим, що, пізніше, коли вся відповідальність за свої рішення будуть лягати на нього, буде відбуватися більш повільніше. Ефективність процесу розвитку моральної автономності у підлітковому віці буде визначати в подальшому успішність